

„Męczeństwo jest powietrzem, jakim żyją chrześcijanie, wspólnoty chrześcijańskie. Zawsze wśród nas będą męczennicy, a to jest oznaką, że idziemy drogą Jezusa”.

Papież Franciszek, 11 grudnia 2019 r.

Misjonarze zamordowani w roku 2019

„Chciałbym, aby obchody 100-lecia *Maximum Illud* w październiku 2019 r. były sprzyjającym czasem na modlitwę, świadectwa wielu świętych i męczenników misji, refleksję biblijną i teologiczną oraz katechezę, przyczyniając się przede wszystkim do ewangelizacji Kościoła. Aby po odkryciu świeżości i żarliwości Kościoła pierwsza miłość do ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Pana pomogła ewangelizować świat z wiarygodnością i skutecznością” – takie słowa papież Franciszek skierował do Zgromadzenia Ogólnego Papieskich Dzieł Misyjnych w dniu 3 czerwca 2017 r. Wskazał również na świadectwo wielu misjonarzy męczenników jako jeden z czterech wymiarów, które należało wziąć pod uwagę podczas obchodów tego szczególnego czasu, aby ożywić działalność misyjną.

Następstwem Nadzwyczajnego Miesiąca Misyjnego, który wspólnoty katolickie na wszystkich szerokościach geograficznych przeżywały w październiku 2019 r., jest możliwość ponownego odkrywania postaci świadków wiary lokalnych Kościołów. Poznawania ludzi, którzy swoje życie oddali w bardzo różnych okolicznościach dla Chrystusa i głoszenia Jego Ewangelii.

Agencja *Fides* podaje zebrane informacje na temat misjonarzy zamordowanych w ostatnim roku. Terminu „misjonarz” używa dla wszystkich ludzi ochrzczonych, ponieważ „na mocy otrzymanego chrztu każdy członek Ludu Bożego staje się uczniem misjonarzem. Każdy ochrzczony, niezależnie od swojej funkcji w Kościele i stopnia pouczenia w swojej wierze, jest aktywnym podmiotem ewangelizacji” (EG 120).

Stąd też od pewnego już czasu doroczne sprawozdania *Fides* dotyczą nie tylko misjonarzy *ad gentes* w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale wszystkich ludzi ochrzczonych zaangażowanych w życie Kościoła, którzy zginęli w sposób gwałtowny, a nie tylko z powodu „nienawiści do wiary”. Postanowiono zatem nie używać pojęcia „męczennicy”, chyba że w jego etymologicznym znaczeniu „świadków”.

Według danych zebranych przez agencję *Fides* w roku 2019 na świecie zginęło 29 misjonarzy – głównie księży – w tym 18 kapłanów, 1 diakon stały, 2 zakonników, 2 siostry zakonne, 6 osób świeckich. Po ośmiu latach, w których odnotowano największą liczbę zamordowanych misjonarzy w Ameryce, od roku 2018 to Afryka znajduje się na szczycie tego tragicznego

rankingu. W roku 2019 zginęło tam 12 księży, 1 zakonnik, 1 siostra zakonna oraz 1 kobieta świecka (15). W Ameryce zaś śmierć poniosło 6 księży, 1 diakon stały, 1 zakonnik, 4 osoby świeckie (12). W Azji natomiast zginęła 1 świecka kobieta, a w Europie 1 siostra zakonna.

Wielu misjonarzy zginęło na skutek napadu, często dokonanego z okrucieństwem, w kontekstach społecznych biedy, degradacji, gdzie przemoc jest regułą życia, autorytet władz państwowych jest osłabiony przez korupcję i kompromisy lub tam, gdzie religia jest wykorzystywana do innych celów. Na wszystkich szerokościach geograficznych księża, zakonnicy i świeccy dzielą z ludźmi tę samą codzienność, dając ewangeliczne świadectwo miłości i służby wszystkim jako znak nadziei i pokoju, starając się złagodzić cierpienia słabych i zabierając głos w obronie ich praw, potępiając zło i niesprawiedliwość. Nawet w obliczu zagrożenia własnego życia, na prośbę władz cywilnych lub swoich przełożonych, misjonarze świadomi ryzyka, które podejmowali, pozostawali na placówkach, aby być wiernymi podjętym zobowiązaniom.

Morderstwa te nie są bezpośrednim wyrazem nienawiści do wiary, ale woli „społecznej destabilizacji”. „Wspólnoty kapłanów i parafii promują bezpieczeństwo, edukację, usługi zdrowotne, prawa człowieka migrantów, kobiet i dzieci – powiedział ks. Omar Sotelo Aguilar SSP, dyrektor Multimedialnego Centrum Katolickiego (CCM) w Meksyku. – Kościół lokalny jest rzeczywistością, która pomaga ludziom w bezpośredniej walce z przestępczością zorganizowaną, która wie, że wyeliminowanie księdza jest czymś więcej niż tylko usunięciem osoby, bo według niej taki ktoś destabilizuje całą wspólnotę. W ten sposób powstaje kultura terroru i milczenia, ważna dla wzrostu korupcji, która pozwala kartelom na swobodne i nielegalne działania” (patrz *Fides*, 17. 06. 2019).

W tym też kluczu należy odczytywać niektóre z popełnionych zabójstw, jak np. **David** **Tanko** zamordowanego przez uzbrojonych mężczyzn, kiedy był w drodze do nigeryjskiej wioski Takum, gdzie miał pośredniczyć w porozumieniu pokojowym pomiędzy dwiema lokalnymi grupami etnicznymi skonfliktowanymi przez dziesięciolecia, albo barbarzyńskie morderstwo starszej zakonnicy w Republice Środkowoafrykańskiej – siostry **Ines Nieves Sancho** – która mimo sędziwego wieku nadal przygotowywała dziewczęta do zawodu, uczyła je szycia i historii, czy brata **Paula McAuleya**, którego znaleziono bez życia w społeczności studenckiej „La Salle” w Iquitos, gdzie poświęcał się edukacji lokalnej młodzieży. Wszyscy oni, podobnie jak pozostali zamordowani kapłani, zakonnicy i zakonnice oraz świeccy, wnieśli w codzienne życie ludzi, wśród których posługiwali, ewangeliczne świadectwo

miłości, starając się złagodzić cierpienie najsłabszych, podnosząc głos w obronie ich zdeptyanych praw, potępiając zło i niesprawiedliwość, otwierając ich serca na nadzieję.

(S.L. Agencja *Fides*, 30.12.2019)

Uznanie Kościoła

Zamordowani misjonarze, którzy poprzez swoje męczeństwo osiągnęli uznanie Kościoła, są przedłużeniem ofiary Chrystusa na Golgocie. Pamiętamy zamordowanego w roku 2019 **Enrique Ángela Angelelli**, biskupa La Rioja (Argentyna), **Carlosa de Dios Muriasa**, franciszkanina konwentualnego, **Gabriela Longueville**, misjonarza *fidei donum*, oraz katechistę **Wenceslao Pedernera**, ojca rodziny, prześladowanego z powodu Jezusa i za ewangeliczną sprawiedliwość, którzy zostali beatyfikowani 27 kwietnia 2019 r. „Zostali zamordowani w 1976 r. w okresie dyktatury wojskowej charakteryzującej się wyjątkowym klimatem politycznym i społecznym, który miał również wyraźne aspekty prześladowań religijnych” – podkreślił kard. Angelo Becciu w homilii beatyfikacyjnej, przypominając, że ludzie ci angażowali się w działalność duszpasterską „otwartą na nowe wyzwania duszpasterskie, promocję najsłabszych, obronę ich godności i kształtowanie sumień w ramach doktryny społecznej Kościoła”.

W Nadzwyczajnym Miesiącu Misyjnym, w przeddzień Światowego Dnia Misyjnego, w katedrze Crema we Włoszech beatyfikowano **ks. Alfredo Cremonesi**, misjonarza PIME. Zginął z nienawiści do wiary 7 lutego 1953 r. w Myanmarze (dawna Birma), gdzie posługiwał przez 28 lat. „To właśnie jego miłość – podkreślił kardynał Becciu – skłoniła go do poświęcenia życia w obronie swego umiłowanego ludu. Błogosławiony Alfredo Cremonesi jest pięknym przykładem życia kapłańskiego i zakonnego. Jest misjonarzem, który ofiarował swoje doczesne życie w darze innym. Całkowicie oddany Bogu i misji ewangelizacyjnej zupełnie nie myślał o sobie. Swoje istnienie poświęcił ludowi, z którym dzielił ubóstwo, wyrzekając się nawet najmniejszego przywileju”.

„Był męczennikiem, doskonałym wychowawcą oraz ewangelicznym obrońcą ubogich i uciskanych. Stał się jednym z nas i za nas oddał życie” – powiedział panamski kard. José Luis Lacunza Maestrojuán reprezentujący papieża podczas uroczystości beatyfikacyjnych **br. Jamesa Alfreda Millera** w dniu 7 grudnia 2019 r. w gwatemalskim Huehuetenango – w miejscu jego męczeństwa w 1982 r.

Ojciec **Emilio Moscoso Cardenas**, jezuita, pierwszy męczennik Ekwadoru, zginął 4 maja 1897 r. Wydarzyło się to podczas rewolucji liberalnej, z silnymi antyklerykalnymi

konotacjami, które w tym czasie wstrząsały Ekwadorem. „Jego cnotliwe życie i heroiczna śmierć zachęcają każdego z nas, aby tak jak on z entuzjazmem nieść światło Ewangelii współczesnym ludziom. Jego świadectwo życia jest wciąż aktualne i daje nam ważne przesłanie: męczeństwo jest owocem wiary zakorzenionej w Bogu i przeżywanej każdego dnia, a wiara wymaga koherencji, odwagi i intensywnej umiejętności kochania Boga i bliźniego z darem samego siebie” – powiedział kard. Angelo Becciu podczas beatyfikacji, której przewodniczył 16 listopada 2019 w Riobambie.

Arcybiskup Dominique Lebrun z Rouen zakończył fazę diecezjalną beatyfikacji **ks. Jacquesa Hamela**, którego zamordowano 26 lipca 2016 r. w czasie, gdy odprawiał Mszę św. Zginął przy ołtarzu w kościele Saint Etienne du Rouvray, w Normandii, z rąk wojowników z samozwańczego Państwa Islamskiego.

W dniu 23 marca w katechetycznym centrum Guiúá, w diecezji Inhambane (Mozambik), również zakończyła się diecezjalna faza procesu beatyfikacyjnego **grupy mozambickich świeckich katechistów** i ich rodzin zamordowanych z nienawiści do wiary 22 marca 1992 r. Uczestniczyli w szkoleniu, które odbywało się w Diecezjalnym Centrum Katechetycznym prowadzonym przez Misjonarzy Consolata (IMC). W nocy partyzanci z Renamo zaatakowali ośrodek i zabrali mężczyzn, kobiety i dzieci. Chcieli uzyskać informacje na temat swoich przeciwników Frelimo. Brak odpowiedzi wywołał ich wściekłość. Wyprowadzili wszystkich na polanę i po bolesnym przesłuchaniu zaczęli mordować ludzi. Katecheci widząc sytuację krytyczną i nieodwracalną, poprosili oprawców o czas na modlitwę. Zginęły wówczas 23 osoby.

W dniu 21 czerwca 2019 r. w katedrze w Bururi otwarto pierwszy proces beatyfikacyjny w historii Kościoła Burundi. Dotyczy on grupy męczenników – duchownych i świeckich – zamordowanych za wiarę w latach 1972-1997. W gronie tym jest dwóch włoskich misjonarzy ksawerianów – **ojca Ottorino Maule** i **ojca Aldo Marchiola** – którzy wraz z włoską wolontariuszką **Catiną Gubert** (posługującą na rzecz kobiet) zginęli w Buyengero 30 września 1995 r. Służyli ubogim, niezależnie od grup etnicznych, z których pochodzili ich podopieczni. Tę swoją działalność przypłacili śmiercią. „Ci bracia i siostra w Chrystusie są bohaterami, których my, biskupi Burundi, prezentujemy jako inspirujący przykład miłości bliźniego. Jest to pierwsza grupa męczenników, którą przedstawiamy Kościołowi powszechnemu. Pragniemy, aby zostali oficjalnie ogłoszeni męczennikami i wskazani wszystkim jako wzór braterstwa w życiu chrześcijańskim, a także w całym naszym społeczeństwie burundyjskim” – napisali z tej okazji biskupi.

W Zimbabwie 5 września rozpoczął się proces beatyfikacyjny **Johna Bradburne**, świeckiego franciszkańskiego misjonarza brytyjskiej narodowości, który dawał świadectwo wiary pośród trędowatych z Mutemwa. „Kolonja ta była bardzo zaniedbana, ludzie również – wspominają ci, którzy go znali. – Nie było lekarstw, ubrań, a chorzy głodowali. John zadbał o potrzeby wszystkich: o wyżywienie, higienę i opatrywanie ran. W roku 1979 wybuchł konflikt z mieszkańcami pobliskiej wsi. John Bradburne zaproponował mediację, ale wieśniacy oskarżyli go o szpiegostwo, ponieważ bronił trędowatych. Ze względu na bezpieczeństwo nakazano mu opuszczenie Zimbabwe, ale on odmówił. Wkrótce został porwany i zabity przez wieśniaków.

Plaga porwań i przemocy

Misjonarze nawet w obliczu sytuacji zagrażających ich bezpieczeństwu i życiu, zachęceni przez władze państwowe i swoich przełożonych, decydują się jednak pozostać na miejscu, świadomi konsekwencji. Pragną bowiem być wiernymi swoim zobowiązaniom i ludziom, z którymi dzielą to samo ryzyko. Niemożliwe wręcz jest sporządzenie listy biskupów, kapłanów, sióstr i braci zakonnych, świeckich pracowników kościelnych oraz wiernych katolików, którzy doświadczają prześladowań – są bici, okradani – tylko z powodu swojej wiary w Chrystusa. Trudno byłoby również wymienić wszystkie struktury katolickie w służbie ludziom – szkoły, szpitale, ośrodki dla uchodźców, pomagające bez względu na wyznanie lub pochodzenie etniczne potrzebujących – które zostały zaatakowane, zdewastowane lub obrabowane. Szczególny ból wywołują zbezczeszczone lub spalone kościoły, zniszczone figury i święte obrazy, a także atakowanie wiernych, gdy gromadzą się na modlitwie.

Powszechne stały się porwania księży i sióstr zakonnych. Wiele z nich zakończyło się tragicznie, co widzimy na liście zamordowanych misjonarzy, inni zostali uwolnieni, o jeszcze innych dalej nic nie wiemy. W Nigerii, zwłaszcza w południowych regionach, wzrosła liczba porwanych księży i zakonników, większość z nich została uwolniona po kilku dniach, ale w niektórych przypadkach miała tragiczne konsekwencje dla ich zdrowia fizycznego i psychicznego. Podobne zjawisko występuje również w Ameryce Łacińskiej.

Wśród przedstawicieli tej grupy znajduje się włoski jezuita **ks. Paolo Dall'Oglio** uprowadzony 29 lipca 2013 r. w syryjskim Raqqa. Jego porwanie nigdy nie zostało wyjaśnione. Kolumbijska misjonarka **siostra Gloria Cecilia Narvaez Argoty** została porwana 8 lutego 2017 r. w malijskiej wiosce Karangasso przez grupę Al-Kaidy. W rękach

porywaczy wciąż pozostaje **ojciec Pierluigi Maccalli** ze Stowarzyszenia Misji Afrykańskich (SMA), którego uprowadzono – w nocy z 17 na 18 września 2018 r. Porwano go w Nigrze z misji Bamoanga.

Do opracowywanych corocznie przez *Fides* wykazów należy jeszcze dodać długą listę ludzi, o których losie, być może, nigdy się nie dowiemy i których nazwisk nie poznamy, bo w każdym zakątku naszej planety chrześcijanie cierpią i płacą życiem za swą wiarę w Jezusa Chrystusa. „Męczeństwo jest powietrzem, jakim żyją chrześcijanie, wspólnoty chrześcijańskie. Zawsze pośród nas będą męczennicy, a to jest oznaką, że idziemy drogą Jezusa” – przypomniał nam papież Franciszek w dniu 11 grudnia 2019 r.

(S.L.*Fides Service* 30.12.2019)

PRZEGLĄD KONTYNENTÓW

AFRYKA

W Afryce zginęło 12 księży, 1 zakonnik, 1 siostra zakonna, 1 świecka kobieta (15).

Na Madagaskarze ofiarą brutalnego ataku drogowego padł kapłan. **Ksiądz Nicolas Ratodisoa**. Wydarzyło się to 9 lutego. Ksiądz Nicolas doznał bardzo poważnych obrażeń. Zmarł w szpitalu 14 lutego 2019 r.

W Burkinie Faso śmierć tragiczną poniosło trzech księży. Ksiądz **Antonio César Fernández** SDB padł ofiarą ataku dżihadystów w dniu 15 lutego 2019 (40 kilometrów od południowej granicy tego kraju). Księdza **Siméona Yampe**, proboszcza w Dablo, w północno-środkowej Burkinie Faso, zabili dżihadysty podczas sprawowania Mszy św. w dniu 12 maja 2019 r. Natomiast ksiądz **Fernando Fernández** SDB zginął od ciosów zadanych nożem w dniu 17 maja 2019 r. w centrum salezjańskim Don Bosco w mieście Bobo Dioulasso na południowym zachodzie Burkiny Faso.

W Kamerunie zginął jeden zakonnik. Ojciec **Toussaint Zoumaldé**, kapucyn, został zabity w nocy z 19 na 20 marca 2019 r. podczas powrotu do swojej wspólnoty w Mbaibokoum w Czadzie. Zaatakowali go nieznani sprawcy.

Nigeria – tu życie straciło trzech księży. Ksiądz **Clement Rapuluchukwu Ugwu** został uprowadzony wieczorem 13 marca 2019 r. Bandyci siłą zabrali go z parafii. Siedem dni później znaleziono jego ciało. Księdza **Paula Offu**, proboszcza w diecezji Enugu, zabito 1 sierpnia 2019 r. Zmarł od kul wystrzelonych przez grupę ludzi, kiedy podróżował samochodem. Również księdza **Davida Tanko** bandyci zabili, kiedy był w drodze do wioski

Takum, gdzie miał pośredniczyć w porozumieniu pokojowym pomiędzy dwiema lokalnymi grupami etnicznymi.

Mozambik – tu zginął jeden kapłan. Ojca **Landry Ibil Ikwela** ze Zgromadzenia Najświętszych Serc Jezusa i Maryi ugodzono ostrym narzędziem w dniu 19 maja 2019 r. we wspólnocie w Beirze. Zmarł w szpitalu z powodu odniesionych obrażeń.

Republika Środkowoafrykańska: śmierć poniosła jedna zakonnica. Siostra Ines Nieves Sancho, 77-letnia hiszpańska zakonnica Córek Jezusa, została barbarzyńsko zamordowana wczesnym rankiem 20 maja 2019 r. we wsi Nola, nieopodal Berberati.

Kenia: zginęło dwóch kapłanów. Ksiądz **Eutycas Murangiri Muthur** został śmiertelnie raniony przez ludzi, którzy weszli do jego samochodu 4 czerwca 2019 r. w Makutano, około 200 km od stolicy kraju Nairobi. Ojca **Michaela Maingi Kyengo**, zastępcę proboszcza w Thatha w diecezji Machakos, porwano 8 października 2019 r. Znaleziono go martwego w pobliżu rzeki Mashamba. Został pochowany w Makimie 15 października.

Kongo: jeden kapłan. Ksiądz **Paul Mbon** został uprowadzony pomiędzy 28 a 29 czerwca 2019 r. w Ouesso, na północy Republiki Konga. Jego ciało, poranione maczetami, wyłowiono z rzeki Sangha.

Uganda: jeden zakonnik. Brat **Norbert Emmanuel Mugarura**, przełożony generalny Braci św. Karola Lwangi, zginął 3 lipca 2019 r. na przedmieściach Banda w Kampali.

Wybrzeże Kości Słoniowej: jedna osoba świecka. Faustine Brou N'Guessan, sekretarka w parafii Sainte-Cécile du Vallon w archidiecezji Abidżan, zmarła w wyniku ran zadanych nożem 10 sierpnia 2019 r.

AMERYKA

W Ameryce zginęło 6 księży, 1 stały diakon, 1 zakonnik, 4 świeckich (12).

Kolumbia: tu zginęło dwóch księży. Ksiądz **Carlosa Ernesto Jaramillo** pozbawiono życia wieczorem 18 lutego 2019 r. Tragedia miała miejsce w dzielnicy Tierra Buena w Kennedy, miejscowości na południe od Bogoty, stolicy kraju. Natomiast ksiądz **Jhony Ramos** zginął w dzielnicy Comuneros w mieście Villavicencio w dniu 2 października 2019 r. Znaleziono go związanego w domu parafialnym. Był martwy. Prawdopodobnie zginął z rąk złodziei.

Peru: jeden zakonnik. Brat **Paul McAuley** ze Zgromadzenia Braci Szkół Chrześcijańskich (La Salle) został znaleziony martwy 2 kwietnia 2019 r. w społeczności studenckiej „La Salle” w Iquitos, w departamencie peruwiańskich lasów.

Salwador: jeden kapłan. Ksiądz **Cecilio Pérez Cruz** został zamordowany w nocy z piątku 17 na sobotę 18 maja 2019 r. w domu parafialnym San José w La Majada, 70 km od stolicy San Salvadoru.

Argentyna: jeden diakon stały, jedna osoba świecka. Diakon stały **Guillermo Luquín**, z argentyńskiej diecezji Lomas de Zamora, został zamordowany w swoim domu, prawdopodobnie o świcie w niedzielę 9 czerwca 2019 r. **Ernesto Cavazza**, człowiek świecki zaangażowany w działalność parafii Santa Monica w Villa Sarmiento, diecezji Morón, zginął 30 czerwca 2019 r., kiedy zamierzał otworzyć kościół przed pierwszą Mszą św.

Meksyk: jeden ksiądz, dwie osoby świeckie. **Hugo Leonardo Avendaño Chávez**, student uniwersytetu, aktywnie działający w parafii, został uprowadzony wieczorem czerwca 2019 r. Jego ciało znaleziono następnego dnia. Katechistka **Margeli Lang Antonio** zginęła w sobotę 15 czerwca 2019 r. podczas zbrojnego ataku na kościół katolicki w gminie Acacoyagua w stanie Chiapas. Ojciec **José Martín Guzmán Vega**, proboszcz w Santa Adelaide w diecezji Matamoros, został poważnie raniony białą bronią u progu kościoła wieczorem 22 sierpnia 2019 r.

Puerto Rico: jeden kapłan. Ksiądz **Stanisław Szczepanik** ze Zgromadzenia Księża Misjonarzy (CM) najwyraźniej padł ofiarą sfingowanego wypadku drogowego w dniu 16 sierpnia 2019 r. w Ponce. Sekcja zwłok ujawniła rany niezgodne ze zdarzeniem.

Gwatemala: jedna świecka osoba. **Diana Isabel Hernández Juárez**, nauczycielka i koordynatorka duszpasterstwa stworzenia w parafii Matki Bożej z Guadalupe w Suchitepéquez, została zamordowana 7 września 2019 r.

Brazylia: jeden kapłan. Ksiądz Kazimierz Wojno, kapłan w sanktuarium w Brasili, zmarł 21 września 2019 r. Nieznani sprawcy weszli do kościoła i wzięli jego oraz kustosza sanktuarium jako zakładników. Ciało kapłana znaleziono ze związanymi rękami i nogami oraz drutem na szyi.

AZJA

W Azji zginęła 1 świecka osoba.

Filipiny: jedna świecka kobieta. Była to **Genifer Buckley**, wolontariuszka z jezuickiego ruchu młodzieżowego na Filipinach (JVP). Kobieta została dźgnięta nożem w swoim domu 23 sierpnia 2019 r. Była nauczycielką.

EUROPA

W Europie zamordowano 1 zakonnika.

Portugalia: jedna siostra zakonna. Siostra **Antonia Pinho** z Zgromadzenia Służebnic Maryi Posługujących Chorym została podstępnie zaatakowana i zamordowana 8 września 2019 r. w mieście Sao Joao da Madeira.

NOTKI BIOGRAFICZNE I OKOLICZNOŚCI ŚMIERCI

Ksiądz **Nicolas Ratodisoa** padł ofiarą brutalnego napadu w dniu 9 lutego 2019 r. W wyniku ciężkich obrażeń zmarł pięć dni później w szpitalu na Madagaskarze. Przed śmiercią zeznał, że około 18:30 w dniu 9 lutego, kiedy jechał na motocyklu, zatrzymali go nieznani ludzie. Zdarzenie miało miejsce na drodze do Mahitsy, wiejskiego miasteczka oddalonego o 30 km od stolicy Madagaskaru. Nicolas wracał do centrum formacyjnego Soanavela, gdzie pracował. Był z posługą kapłańską u chorego. Bandyci po wyłudzeniu pieniędzy, które miał przy sobie, strzelili do niego, kiedy się odwrócił. Gdy upadł na ziemię, brutalnie go pobili. Przed odejściem przestępcy jeszcze raz strzelili, trafiając go w kręgosłup. To druga osoba, która została zamordowana w podobnej zasadzce na tej samej drodze.

(Agencja *Fides* 20.02.2019)

Hiszpański salezjanin **o. Antonio César Fernández**, 72-letni misjonarz w Burkinie Faso, jest ofiarą ataku dżihadystów. Zaatakowano go 40 km od południowej granicy kraju. Wydarzyło się to wczesnym popołudniem 15 lutego 2019 r. Kapłan został trafiony trzema strzałami z broni palnej, kiedy przebywał w samochodzie z dwoma współbraćmi ze społeczności Wagadugu. Cała trójka wracała z Lome (Togo). Napaści dokonano w punkcie kontroli celnej w Nouhao, na granicy z Ghaną i Togo. Oprócz misjonarza zginęło czterech celników z Burkiny Faso. Ojciec Fernández urodził się w Pozoblanco 7 lipca 1946 r. W kapłaństwie przeżył 46 lat. Od roku 1982 posługiwał na misjach w kilku krajach afrykańskich. „Dobry i Boży człowiek, który naśladował Jezusa, przeszedł przez życie «czyniąc dobro», zwłaszcza swojemu ukochanemu ludowi afrykańskiemu”, napisał ks. Ángel Fernández Artime, przełożony generalny salezjanów.

(Agencja *Fides* 16.02.2019; 19.02.2019)

Około godziny 19, w poniedziałek 18 lutego 2019 r., w dzielnicy Tierra Buena w mieście Kennedy, na południe od Bogoty, stolicy Kolumbii, zamordowano 65-letniego ks. **Carlota Ernesto Jaramillo**. Przez dwa lata przebywał w Bogocie na leczeniu. Mieszkańcy osiedla, na którym mieszkał i gdzie pomagał wenezuelskim emigrantom, powiedzieli, że zginął z rąk młodych ludzi, którzy dokonali rabunku. Lokalne media scharakteryzowały ks. Carlota

Ernesto jako dobrego kapłana, oddanego swojej posłudze, który posiadał duże doświadczenie misyjne.

(Agencja *Fides* 20.02.2019)

Ojciec **Toussaint Zoumaldé**, 48-letni kapucyn narodowości środkowoafrykańskiej, zginął w Kamerunie, kiedy wracał do swojego bractwa w Mbaibokoum w Czadzie. Przebywał w diecezji Bouar, w zachodniej części Republiki Środkowoafrykańskiej, gdzie przeprowadzał szkolenie dla miejscowych księży. Wracając do swojej wspólnoty w Czadzie, przejeżdżał przez Kamerun. W nocy z 19 na 20 marca 2019 r. nieznani sprawcy zaatakowali go w kameruńskim Ngaoundéré, gdzie zatrzymał się na odpoczynek. Zginął od strzałów z broni palnej. Toussaint pracował jako dziennikarz w Radiu Siriri w diecezji Bouar. Skomponował także kilka pieśni religijnych.

(Agencja *Fides* 21.03.2019)

Ksiądz **Clement Rapuluchukwu Ugwu**, proboszcz kościoła pw. Świętego Marka w Obinofia Ndiuno, w południowej Nigerii, został raniony 13 marca 2019 r. Bandyty wyciągnęli go z domu parafialnego. Zginął od strzałów. Dopiero siedem dni później odnaleziono jego ciało w lesie oddalonym o 20 km.

(Agencja *Fides* 21.03.2019)

Brytyjski misjonarz brat **Paul McAuley** ze Zgromadzenia Braci Szkół Chrześcijańskich (La Salle) został znaleziony martwy 2 kwietnia 2019 r. na terenie międzykulturowej społeczności studenckiej „La Salle” w dzielnicy Belén w Iquitos, w peruwiańskim regionie Loreto. Urodził się w Portsmouth w Anglii w roku 1947. W Peru przebywał od roku 1995.-Założył szkołę w dzielnicy Puente Piedra w Limie. Następnie pracował nad Moyobamba i San José w Amazonii. Przez 19 lat mieszkał w Iquitos, gdzie był odpowiedzialny za programy radiowe „La Voz de la Selva”, brał udział w różnych projektach rozwojowych dla ludności zamieszkującej dorzecze rzeki Amazonki i Huallaga. Zbierał fundusze dla miejscowej młodzieży, która podejmowała studia w Iquitos. Znany był ze swojego ogromnego zaangażowania w ochronę środowiska i obronę rdzennej ludności.

(Agencja *Fides* 3. 04.2019)

W niedzielny poranek 12 maja 2019 r. około dwudziestu dżihadystów przybyło na motocyklach do Dablo, wioski położonej 90 km od Kaya, w prowincji Sanmatenga, w środkowo-północnej Burkinie Faso, siejąc panikę wśród miejscowej ludności. Grupa ta

zaatakowała kościół pw. Błogosławionego Izydora Bakanji, w którym odprawiana była niedzielna Msza św. Po przeszukaniu wszystkich wiernych i odebraniu im telefonów komórkowych zabili pięciu wiernych oraz proboszcza. Przed ucieczką podpalili miejsce kultu, a następnie splądrowali i spalili ośrodek zdrowia oraz inne jeszcze budynki. Zamordowany ks. **Siméon Yampa** urodził się 19 lutego 1985 r. Święcenia kapłańskie otrzymał 7 lipca 2014 r. „Ksiądz Siméon był pokorną, posłuszną i empatyczną osobą, kochał swoich parafian aż do ostatecznej ofiary”, napisał ks. Théophile Nare, biskup diecezji Kaya.

(Agencja *Fides* 13. 05.2019)

Ojciec **Fernando Fernández**, 60-letni hiszpański salezjanin, został zamordowany 17 maja 2019 r. Stało się to w centrum salezjańskim *Don Bosco* w mieście Bobo Dioulasso, w południowo-zachodniej części Burkina Faso. Były kucharz, który pracował przez siedem lat w ośrodku, uderzył zakonnika nożem, zabijając go na miejscu. Ranił też drugiego kapłana salezjańskiego, pochodzenia togijskiego. Mordercę natychmiast aresztowała policja, ratując mu życie przed zlinczowaniem. Z pierwszych ustaleń wynika, że kucharz chciał się zemścić za zwolnienie, które miało miejsce dwa miesiące wcześniej. Ojciec Fernández był zastępcą i skarbnikiem ośrodka *Don Bosco* w Bobo-Dioulasso. Oprócz tych zadań, odpowiadał też za nowicjat, parafię, kaplicę, ośrodek przyjęć dla dzieci ulicy, centrum umiejętności czytania i pisania, szkołę zawodową. Po święceniach kapłańskich w roku 1991 został wysłany na misje do Afryki. Zgodnie z jego życzeniem pochowano go na dziedzińcu salezjańskiego centrum, któremu poświęcił tak wiele energii.

(Agencja *Fides* 18.05.2019)

Cecilio Pérez Cruz, ksiądz diecezjalny, zginął w nocy z piątku 17 na sobotę 18 maja 2019 r. Zamordowano go w domu parafialnym. Był proboszczem parafii pw. Świętego Józefa w La Majada, miejscowości oddalonej od stolicy San Salvadoru o około 70 km. Miał 35 lat, kapłanem był od 10 lat. Ksiądz Cecilio był osobą wesołą, dynamiczną i bardzo lubianą, szczególnie przez młodzież, której poświęcał wiele energii. Utworzył w parafii grupę młodych liczącą ponad 70 osób. Kapłan pochodził z Sabany San Juan Arriba, w gminie Nahuizalco, znajdującej się około 15 km od parafii, do której przydzielono go cztery lata wcześniej i gdzie poniósł śmierć. Biskup Constantino Barrera, ordynariusz diecezji Sonsonate, następnego dnia odprawił Mszę św. żałobną, w której uczestniczyły setki wiernych i wielu kapłanów przybyłych z pobliskich terenów. Na tym obszarze, gdzie działają gangi przestępcze i panuje przemoc, w ubiegłym roku zginął też inny ksiądz.

(Agencja *Fides*, 20.05.2019)

Ojciec **Landry Ibil Ikwel**, lat 34, ze Zgromadzenia Najświętszych Serc Jezusa i Maryi, zginął 19 maja 2019 r. w Beirze w Mozambiku. Po rekonstrukcji wydarzeń stwierdzono, że zaatakowano go nożem. Po przewiezieniu do szpitala zmarł z powodu odniesionych obrażeń. Był obywatelem kongijskim. Święcenia kapłańskie otrzymał w dniu 7 lutego 2016 r. w Kinszasie, stolicy swojego kraju. Był dyrektorem Stowarzyszenia Niewidomych w Beirze (IDV-B), którego celem jest szkolenie, rehabilitacja, edukacja i integracja społeczna dzieci niewidomych, młodzieży, a także dorosłych z całego kraju. Zapewniał im wykształcenie zgodne z indywidualnymi umiejętnościami, a tym samym wyprowadzał z marginalizacji, do której społeczeństwo je spycha.

(Agencja *Fides* 22.05.2019)

Siostra **Ines Nieves Sancho**, 77-letnia hiszpańska zakonnica z lokalnych wspólnot Córek Jezusa, została brutalnie zamordowana we wczesnych godzinach rannych 20 maja 2019 r. w wiosce Nola, niedaleko miasta Berberati, w południowowschodniej części Republiki Środkowoafrykańskiej, przy granicy z Kamerunem. Siostra Ines, pomimo sędziwego wieku, nadal służyła w Noli, ucząc od dziesięcioleci miejscowe dziewczęta szycia. Podczas audiencji generalnej w dniu 22 maja papież Franciszek wspominał zamordowaną misjonarkę: „Chciałbym dziś przypomnieć o 77-letniej siostrze Ines, nauczycielce ubogich dziewcząt od dziesięcioleci, barbarzyńsko zabitej w Republice Środkowoafrykańskiej, w miejscu, gdzie uczyła szycia. Oto jeszcze jedna kobieta, która oddała życie za Jezusa w służbie ubogim”.

(Agencja *Fides* 22. 05. 2019)

Ksiądz **Eutycas Murangiri Muthur** z parafii Limbine, w diecezji Meru (Kenia), został zaatakowany przez kilka osób, które wtargnęły do jego samochodu około godz. 1.30 w dniu 4 czerwca 2019 r. Zginął w Makutano, miejscowości oddalonej o około 200 km od Nairobi. Napastnicy zadali mu wiele ran nożem. Ksiądz Eutycas miał 32 lata, w kapłaństwie przeżył pół roku. Święcenia otrzymał 23 grudnia 2018 r.

(Agencja *Fides*, 5. 06. 2019)

Diakon stały **Guillermo Luquín** posługiwał w parafii karmelitańskiej w Lomas i Banfield Este, w argentyńskiej diecezji Lomas de Zamora. Zginął w swoim domu, prawdopodobnie o świcie w niedzielę 9 czerwca 2019 r. Zmarł z powodu ran zadanych mu w szyję. Na świat przyszedł 5 sierpnia 1966 r., a święcenia diakonatu otrzymał 19 października 2002 r. Wspólnoty wiernych, wśród których posługiwał, bardzo cenili jego pracę.

(Agencja Fides, 10. 06. 2019)

Dwudziestośmioletniego studenta Międzynarodowego Uniwersytetu Meksyku **Hugo Leonardo Avendaño Chávez** porwano wieczorem 11 czerwca 2019 r. z parafii Jezusa Zbawiciela, gdzie spędzał dużo czasu. Ciało znaleziono następnego dnia w jego furgonetce w dzielnicy Aculco z oznakami tortur. Został uduszony. Zapamiętano go jako oddaną i wspaniałą osobę, która chciała poświęcić swoje życie Bogu. Hugo Leonardo był pogodnym i pełnym życia młodym człowiekiem, z perspektywą na świetlaną przyszłość. Jego zabójstwa dokonano w klimacie przemocy, niepewności i strachu.

(Agencja Fides 14. 06. 2019)

Katecheta **Margeli Lang Antonio** zginęła podczas napadu na kościół katolicki w meksykańskiej gminie Acacoyagua w stanie Chiapas. W sobotę 15 czerwca 2019 r., na zakończenie kursu katechetycznego, dwaj młodzi mężczyźni wtargnęli do kaplicy Niepokalanego Poczęcia NMP, wyciągnęli broń i zaczęli strzelać na oślep. Jedna z kul trafiła Margeli Lang Antonię, powodując natychmiastową śmierć. Kobieta była bardzo lubiana i doceniana przez wiernych. Głęboko angażowała się w pracę duszpasterską.

(Agencja Fides, 18.06.2019)

Ernesto Cavazza, 80 lat, człowiek świecki zaangażowany w życie parafii Świętej Moniki w Villa Sarmiento w diecezji Morón (Argentyna), został zabity w niedzielę 30 czerwca 2019 r. Był członkiem rady ekonomicznej parafii. Do jego obowiązków należało również otwieranie drzwi kościoła przed pierwszą Mszą św. W niedzielę, 30 czerwca, przyjechał do parafii tuż przed 10. Kiedy wyszedł z samochodu, został osaczony przez trzech mężczyzn, którzy go zaatakowali, prawdopodobnie z zamiarem kradzieży auta lub przedmiotów z kościoła. Mężczyzna najwyraźniej stawiał opór, dlatego przestępcy strzelili do niego. Przewieziony do najbliższego szpitala zmarł podczas operacji.

(Agencja Fides, 3. 07. 2019)

Ksiądz **Paul Mbon**, pełniący posługę w parafii Sembé, został porwany przez nieznaną sprawców w dniach 28-29 czerwca 2019 r. w Ouessou na północy Republiki Konga. Planował uczestniczyć w święceniach kapłańskich. Jego ciało z licznymi obrażeniami, prawdopodobnie spowodowane uderzeniami maczety, wyłowiono z rzeki Sangha. Pogrzeb kapłana odbył się 4 lipca w Ouessou. Od kilku lat ks. Mbon posługiwał w diecezji Ouessou, ale ostatnio został przydzielony do parafii Sembé w departamencie Sangha.

(Agencja *Fides*, 5. 07. 2019)

Brat **Norbert Emmanuel Mugarura**, od 27 stycznia 2019 r. przełożony generalny Braci św. Karola Lwangi r., został zamordowany 3 lipca 2019 r. na przedmieściach Banda w Kampali (Uganda). Zabójcą okazał się student, którego wkrótce aresztowano. Ciało brata nosiło oznaki uduszenia. Zginął, ponieważ zabójca próbował ukraść mu samochód. Brat Mugarura urodził się 28 grudnia 1972 r. w wiosce Buyanja w diecezji Kabale. „Był prawdziwym sługą Boga” – powiedział rzecznik Braci św. Karola Lwangi, wspominając zamordowanego współbrata. Zaś John Baptist Kaggwa, emerytowany biskup Masaki, wspominał zmarłego: „Dobrze poznaliśmy brata Mugarurę i nie mamy wątpliwości co do jego moralnej poprawności. Odkąd w styczniu został przełożonym generalnym Braci św. Karola Lwangi, przywrócił porządek wewnętrzny w zakonie, szczególnie zadbał o duchowy rozwój współbraci i czuwał, by śluby ubóstwa i czystości były dotrzymane”.

(Agencja *Fides*, 9. 07. 2019; 10. 7. 2019)

Ksiądz **Paul Offu** zginął w czwartek 1 sierpnia 2019 r. Był proboszczem kościoła pw. Świętego Jakuba w Ugbawce, w diecezji Enugu (Nigeria). Zmarł w wyniku odniesionych ran postrzałowych oddanych przez grupę ludzi zwanych „Pasterzami Fulanami”. Kapłan zginął podczas jazdy samochodem drogą Ihe-Agbudu w Awgu. Po oględzinach stwierdzono, że nie zatrzymał się przed napastnikami. Diecezja wydała oficjalne oświadczenie opisujące dramatyczny stan tego obszaru, naznaczony masakrami, porwaniami, gwałtami, podpaleniami i dewastacją, gdzie również obowiązki władz politycznych są kwestionowane.

(Agencja *Fides*, 05. 08. 2019)

Faustyna Brou N'Guessan, sekretarka parafii Sainte-Cécile du Vallon w archidiecezji Abidżan na Wybrzeżu Kości Słoniowej, zginęła od ciosów zadawanych maczetą 10 sierpnia 2019 r. Znalaziono ją konająca ok. godz.11 w budynku parafii. Niestety, przywieziona do najbliższej kliniki wkrótce zmarła. Sześćdziesięciolatka przez trzydzieści lat pracowała jako sekretarka w parafii, w tym roku planowała przejście na emeryturę. Jej zabójstwo poprzedziło zbezczeszczenie figur Matki Bożej oraz ataki na kapłanów i świeckich uczestniczących w nabożeństwach parafialnych.

(Agencja *Fides*, 19. 08. 2019; 28. 08. 2019)

Polski misjonarz **o. Stanisław Szczepanik**, 63 lata, ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy CM, został raniony 16 sierpnia 2019 r. w Ponce (Puerto Rico). Po wypadku przewieziono go do szpitala, gdzie zmarł następnego dnia z powodu odniesionych obrażeń. Początkowo sądzono,

że był to skutek upadku z roweru, którym się poruszał, ale sekcja zwłok wykazała, że otrzymał ciosy w głowę, ramiona i inne części ciała. Święcenia kapłańskie ojciec Stanisław otrzymał w Polsce w 1985 r. W następnym roku został wysłany na misje do ówczesnego Zairu, następnie na Haiti i do Republiki Dominikańskiej, wreszcie do Puerto Rico. Po dwóch latach pobytu w Polsce w roku 2013 powrócił do Puerto Rico, do parafii Ponce. Jego współpracownicy mówią o nim, że „był gorliwym i wiernym kapłanem, wielkim promotorem nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego w Republice Dominikańskiej. Był osobą o głębokim życiu wewnętrznym. Zawsze pozostawiał po sobie ślad miłości do Boga i ludzi ubogich. Był niestrudzonym pracownikiem Pana, zawsze gotowym przeżywać swoje kapłaństwo dla uświęcenia wiernych. Gorliwy spowiednik i wspaniały kierownik duchowy. Był promotorem wielu powołań”.

(Agencja *Fides*, 19. 08/ 2019)

Ksiądz **José Martín Guzman Vega**, lat 55, z parafii Chrystusa Króla Pokoju w Santa Adelaide, w meksykańskiej diecezji Matamoros, został poważnie raniony białą bronią, u progu kościoła, wieczorem 22 sierpnia 2019 r. Po przewiezieniu do szpitala zmarł po godzinach cierpień. Urodził się w Michoacan w 1964 r. Święcenia kapłańskie otrzymał w roku 2004. W diecezji Matamoros pełnił posługę w służbie penitencjarnej i w parafii Chrystusa Króla Pokoju.

(Agencja *Fides*, 24. 08. /2019)

23 sierpnia 2019 r. dwudziestoczteroletnia **Genifer Buckley**, Filipinka z Zamboanga del Sur, została kilkakrotnie raniona nożem przez nieznanego napastnika. Przebywała wówczas w domu, w którym mieszkała wraz z koleżanką, która też została ranna, ale ostatecznie udało się jej uciec. Te dwie wolontariuszki posługiwały wśród społeczności szkolnej Bukidnon. Brały udział w projekcie jezuickiego ruchu młodzieżowego (JVP) na Filipinach. Napastnik zaatakował z zamiarem popełnienia kradzieży. Buckley ukończyła edukację na jezuickim uniwersytecie w Zamboanga w 2015 r., a następnie przez cztery lata uczyła w gimnazjum. W roku 2019 zapisała się do JVP, zgłaszając się na ochotnika do nauczania w Pangantucan od 27 maja. Pragnęła dawać nadzieję ludziom marginalizowanym przez społeczeństwo. Członkowie tej organizacji pracują w szkołach, parafiach i organizacjach pozarządowych (NGO). Pomagają też wdrażać projekty wspierające niepełnosprawnych i ofiary przemocy, angażują się w szkolenie młodych ludzi broniących godności tubylczej ludności i walczą o prawa uciśnionych.

(Agencja *Fides*, 28.08.2019)

Nigeryjsko ksiądz **David Tanko** został zatrzymany w dniu 29 sierpnia 2019 r. przez uzbrojonych mężczyzn, kiedy był w drodze do wioski Takum, gdzie miał pośredniczyć w porozumieniu pokojowym mającym na celu zakończenie kryzysu, jaki istnieje pomiędzy ludnością Tiv i Jukun. Przestępcy, prawdopodobnie należący do milicji Tiv, po zabiciu kapłana podpalili jego ciało i samochód. Konflikt między Tivem a Jukunem sięga roku 1953 (według niektórych 1959, a nawet 1977 r.).

(Agencja *Fides*, 30.08.2019; 31.08.2019)

Dianę Isabel Hernández Juárez, 35-letnią nauczycielkę i koordynatorkę duszpasterstwa-w parafii Matki Bożej z Gwadelupę w Suchitepéquez (Gwatemala), zamordowano 7 września 2019 r. Z okazji Dnia Biblii uczestniczyła w spotkaniu wspólnoty Monte Gloria. Wtedy też została zaatakowana przez dwóch napastników, którzy do niej strzelili, a następnie uciekli. Gwatemalski Instytut Opieki Społecznej w Tiquisate, dokąd została zabrana, poinformował, że zmarła z powodu wyjątkowo poważnych obrażeń. W tym regionie Diana Isabel Hernández Juárez była bardzo znana, ponieważ prowadziła projekty w ponad 32. społecznościach wiejskich.

(Agencja *Fides*, 10/09/2019)

Siostra Antonia Pinho, 62 lata, to Portugalka ze Zgromadzenia Służebnic Maryi Posługujących Chorym. Zginęła 8 września 2019 r. w mieście Sao Joao da Madeira, gdzie mieszkała i pomagała chorym. Była dobrze znana ze swojego ogromnego zaangażowania w duszpasterstwo chorych. Po mieście poruszała się motocyklem. Ubrana w strój zakonny spieszyła do cierpiących, którzy jej potrzebowali, zarówno w dzień, jak i nocą, zgodnie z charyzmatem swojego zgromadzenia. Pielęgniarką i zakonnicą była przez 40 lat. Posługiwała we Włoszech i Hiszpanii. Ciało zakonnicy znaleziono w mieszkaniu narkomana, który został zwolniony z więzienia trzy miesiące wcześniej po odbyciu kary za gwałt. Mężczyzna poprosił ją o pomoc, a kiedy go odwiedziła, próbował ją wykorzystać. Ostatecznie ją udusił, a potem wykorzystał.

(Agencja *Fides*, 11. 09. 2019)

Ksiądz **Kazimierz Wojno** (znany jako ojciec Casimiro), pasterz sanktuarium Matki Bożej Uzdrawienia w Brasilii, zmarł tragicznie wieczorem 21 września 2019 r. Urodził się w Polsce 71 lat wcześniej. W kapłaństwie przeżył 46 lat. Według ustaleń policji, w sobotni wieczór sześciu mężczyzn weszło do kościoła po ostatniej Mszy św. Wzięli go jako zakładnika, a

wraz z nim kościelnego, któremu szczęśliwie udało się uciec. Ojca Casimiro znaleziono martwego na terenie przykościelnym. Miał związane ręce i nogi, a szyję okręconą drutem. Kościół był obrabowany. Niestety, nie po raz pierwszy.

(Agencja *Fides*, 23. 09. 2019)

Ksiądz **Jhony Ramos**, 53 lata, był proboszczem w parafii Jezusa Miłosiernego w mieście Villavicencio (Kolumbia). Znaleziono go martwego w domu parafialnym w dniu 2 października 2019 r. Miał skrępowane ręce i nogi. Prawdopodobnie padł ofiarą złodziei, ponieważ niedawno zorganizował loterię parafialną. Kapłan został uderzony w głowę tępym narzędziem, a następnie uduszony. Był bardzo znany wśród wiernych, chociaż parafię prowadził dopiero od 4 miesięcy.

(Agencja *Fides*, 03. 10. 2019)

Ciało księdza **Michaela Maingi Kyengo**, zastępcy proboszcza Thatha, w kenijskiej diecezji Machakos, znaleziono 15 października 2019 r. Było ukryte nad brzegiem rzeki Mashamba w Makimie. Siedem dni wcześniej kapłan został uprowadzony. Czterdziestotrzyletni Kyengo ostatnio był widziany 8 października, a 11 października rodzina zgłosiła jego zaginięcie. Śledczym udało się zatrzymać podejrzanego, który miał przy sobie komórkę, samochód i kartę kredytową ofiary. Mężczyzna zaprowadził policję w miejsce, gdzie zamordował księdza. Najpierw go udusił, a następnie poderżnął gardło. Kyengo został wyświęcony w 2012 r. i trafił do parafii Thatha.

(Agencja *Fides*, 10. 01. 2019)

ZESTAWIENIE ROKU 2019

Nr	Imię i nazwisko	Kraj pocho	Zgromadzenie lub die	Data i miejsce śmierci
1.	Ks. Nicolas Ratodisoa	Madagaskar	Diecezjalny	14 II – Mahitsy (Madagaskar)
2.	O. Antonio César	Hiszpania	Salezjanin (SDB)	15 II – Nouhao (Burkina Faso)
3.	Ks. Carlos Ernesto	Kolumbia	Diecezjalny	18 II – Kennedy (Kolumbia)
4.	O. Toussaint Zoumaldé	Afryka	Kapucyn	19-20 III – Ngaoundéré
5.	Ks. Clement	Nigeria	Diecezjalny	20 III – Obinofia Ndiuno
6.	Br. Paul McAuley	Anglia	Bracia szkolni	12 IV – Iquitos (Perú)
7.	Ks. Siméon Yampa	Burkina Faso	Diecezjalny	12 V – Dablo (Burkina Faso)
8.	O. Fernando Fernández	Hiszpania	Salezjanin (SDB)	17 V – Bobo Dioulasso
9.	Ks. Cecilio Pérez Cruz	Salvador	Salezjanin	17-18 V – La Majada (El)
10.	O. Landry Ibil Ikwel	Kongo	Sercanie	19 V – Beira (Mozambik)
11.	S. Nieves Sancho	Hiszpania	Córki Jezusa	20 V – Nola (Afryka Środkowa)
12.	Ks. Eutycas Murangiri	Kenja	Diecezjalny	4 VI – Makutano (Kenia)
13.	Guillermo Luquín	Argentyna	Diakon stały	9 VI – Lomas de Zamora
14.	Hugo Leonardo	Meksyk	Osoba świecka	12 VI – Iztapalapa (Meksyk)
15.	Margeli Lang Antonio	Meksyk	Osoba świecka	15 VI – Acacoyagua (Meksyk)
16.	Ernesto Cavazza	Argentyna	Osoba świecka	30 VI – Villa Sarmiento
17.	Ks. Paul Mbon	Kongo	Diecezjalny	3 VII – Ouessou (Kongo)
18.	O. Norbert Emmanuel	Uganda	Bracia św. K. Lwangi	3 VII – Banda, Kampala
19.	Ks. Paul Offu	Nigeria	Diecezjalny	1 VIII – Awgu (Nigeria)
20.	Faustine Brou N'Guessan	Wybrzeże	Osoba świecka	10 VIII – Abidian (Wybrzeże)
21.	O. Stanisław Szczepanik	Polska	Księża misjonarze CM	16 VIII – Ponce (Porto Rico)
22.	Don José Martín Guzmán	Meksyk	Diecezjalny	22 VIII – Santa Adelaide
23.	Genifer Buckley	Filipiny	Osoba świecka	23 VIII Bukidnon (Filipiny)
24.	Ks. David Tanko	Nigeria	Diecezjalny	29 VIII Takum (Nigeria)
25.	Diana Isabel Hernández	Gwatemala	Osoba świecka	7 IX – Monte Gloria
26.	S. Antonia Pinho	Portugalia	Służebnica Maryi	8 IX – Sao Joao da Madeira
27.	Ks. Kazimierz Woyno	Polska	Diecezjalny	21 IX – Brasilia (Brazylia)
28.	Ks. Jhony Ramos	Kolumbia	Diecezjalny	2 X – Villavicencio
29.	Ks. Michael Maingi	Kenia	Diecezjalny	15 X – Makima (Kenya)

Osoby pracujące na misjach zamordowane pomiędzy rokiem 1980 a 2018

Według danych zgromadzonych przez Agencję *Fides*, w latach 1980-1989 zamordowano 115 misjonarzy. Liczba ta jest z pewnością niepełna, ponieważ oparta jest jedynie na informacjach o oficjalnych przypadkach znanych agencji.

W latach 1990-2000 zamordowano 604 misjonarzy pracujących w duszpasterstwie. Liczba ta prawdopodobnie jest znacznie wyższa niż w poprzedniej dekadzie, ponieważ należy uwzględnić następujące czynniki jak choćby ludobójstwo w Rwandzie (1994), które

spowodowało śmierć co najmniej 248 ofiar wśród pracowników kościelnych, a także szybkość rozpowszechniania się informacji. Przedstawiane statystyki nie dotyczą tylko misjonarzy *ad gentes* w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale wszystkich pracowników kościelnych, którzy odeszli w sposób gwałtowny albo tych, którzy poświęcili życie ze świadomością ryzyka, na jakie się narażali.

W latach **2001-2018** łączna liczba zamordowanych osób pracujących w duszpasterstwie wyniosła **456**.

Rok	W sum.	Bp	Ks.	Diak.	Zak	Siostry	Kleryc	Ciżk	Kat	Os	Wol
1990	17		10			7					
1991	19	1	14		1	3					
1992	21		6		2	13					
1993	21	1C+1	13			4	1	1			
1994	26		20		1	4	1				
1994*	248	3	103		47	65		30			
1995	33		18	1	3	9				2	
1996	48	3	19		8	13	1	2	1	1(ct)	
1997	68	1	19		1	7	40				
1998	40	1	13		5	17	4				
1999	32		17			9	4		2		
2000	31		19			7	3	1			1
2001	33		25			5	1	1		1	
2002	25	1	18		1	2	2	1			
2003	29	1	20		1		3			2	2
2004	16		12			1				3	
2005	25	1	18		2	3				1	
2006	24		17		1	3				2	1
2007	21		15	3	1	1	1				
2008	20	1	16		1					2	
2009	37		30			2	2			3	
2010	25	1	17		1	1	2			3	
2011	26		18			4				4	
2012	13		11			1				1	
2013	23		20			1				2	
2014	26		17		1	6	1			1	
2015	22		13			4				5	
2016	28		14			9	1			4	
2017	23		13		1	1				8	
2018	40		35				1			4	

* Dane odnoszące się tylko do ludobójstwa, które miało miejsce w Rwandzie.

Skróty: Bp: biskupi; Ks.: kapłani diecezjalni i zakonni; D: diakoni; Zak: zakonnicy; S.: siostry zakonne, Kl: klerycy; Ciżk: członkowie instytutów życia konsekrowanego; Kat: katechiści; Os: świeccy; WOL: wolontariusze